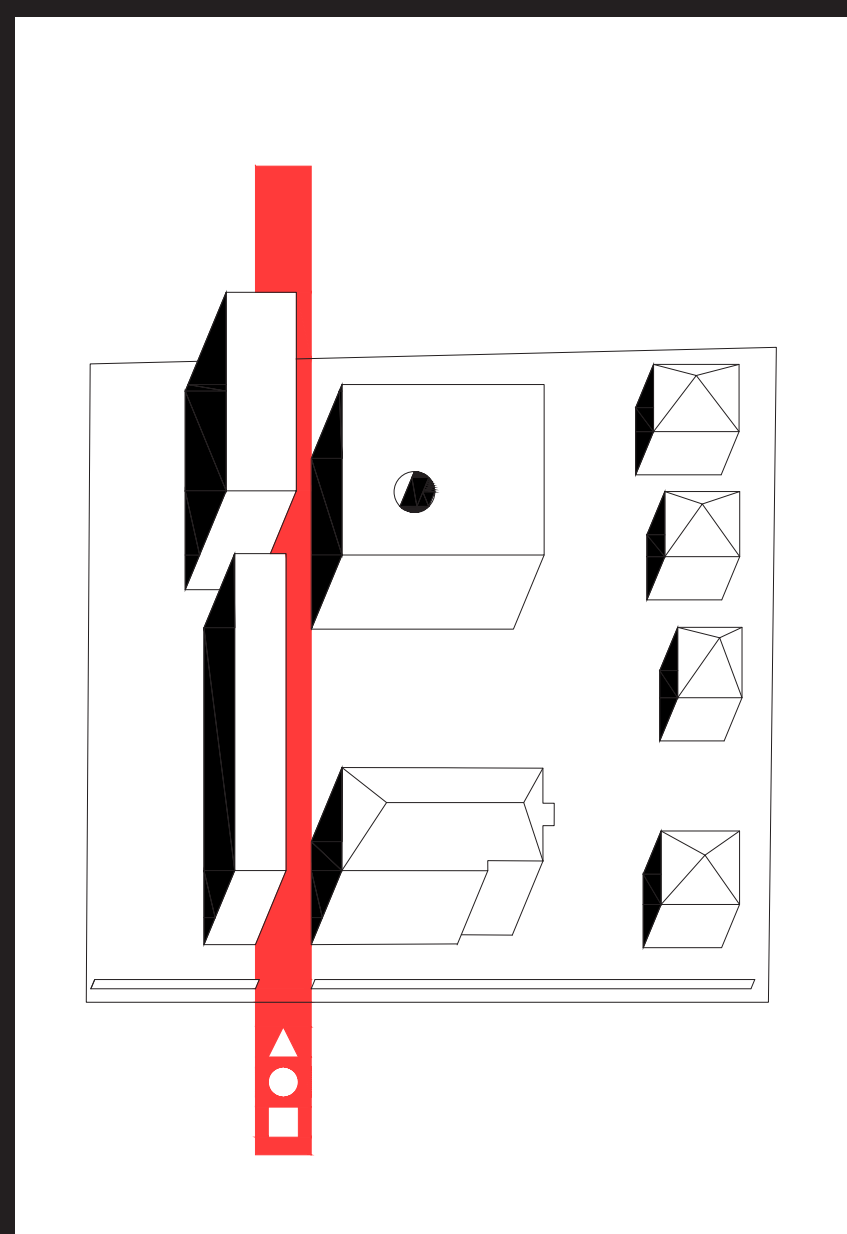
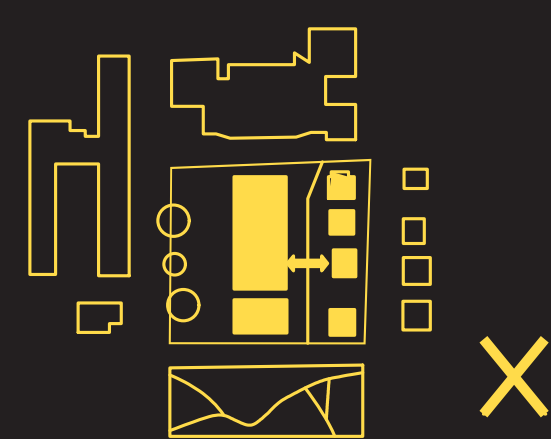

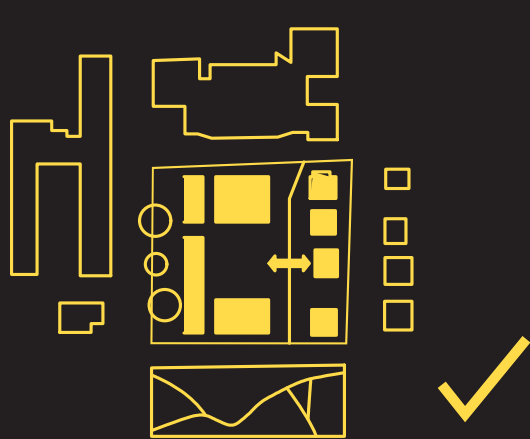
Zasnova centra IRIS je oblikovana na ideji, da želimo ustvariti okolje, ki bo uporabnikom nudilo vse pogoje za ustrezno opravljanje dejavnosti. Sočasno pa si želimo ustvariti odprto mestno okolje, ki ne bo uporabnikom povzročalo stigmatizacije in bo obravnavano skupnost nedeljivo povežalo z ostalimi deli mesta. Zato je projekt zasnovan okoli centralne vertikalne ulice, ki se spaja z mestom in na samo področje vabi tudi zunanje obiskovalce.

V ta namen predlagamo v pritličju oblikovanje skupnih prostorov kavarne, galerije, družabnega prostora, ipd., ki uporabnike centra IRIS povežejo z ostalimi meščani.

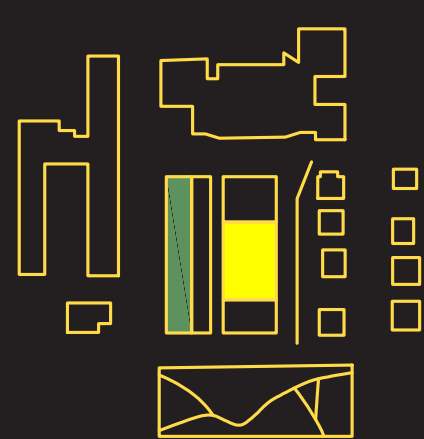
Želimo si, da prostor zaživi za potrebe celotne skupnosti in postane orodje za ustvarjanje medsebojnih človeških povezav, pomoči in solidarnosti. V ta namen, bi priporočali, da na športne površine in zunanje zelene površine kdaj zaidejo tudi drugi občani mesta.

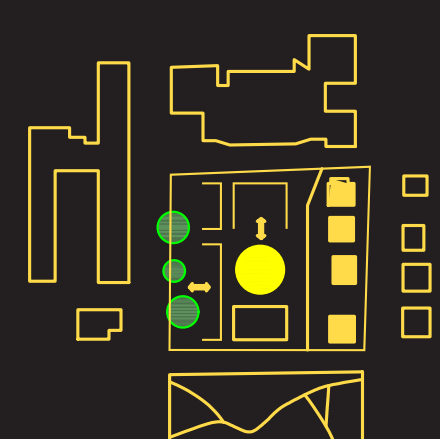
MODERNISTIČNA ZASNOVA, KI SE NE ODZIVA NA OKOLICO

ODPRTA KAREJSKA ZASNOVA, KI SE ODZIVE NA OKOLICO IN USTVARI MIRNI ZNAČAJ V NOTRANJOSTI ZAZIDAVE

DVA ODPRTA PROSTORA - ZELENI ZNAČAJ IN RUMENO ŠORTNI URBANI ZNAČAJ

UČILNICE SE POVEZUJEJO Z MIRNIM ZELENIJEM NA ZAHODNI STRANI, JAVNI PROGRAMI PA S ŠPORTNO URBANIM ATRIJEM V SREDNJI KAREJI

²⁰ Jorge Luis Borges, O slepoti, Nova revija 3/4, 1982, p. 32
²¹ Friedrich Schiller v pismu Wilhelmu von Humboldt, 9. novembra 1795

Človek ni bil od nekdaj prevzet le z vidnim. Arhitekture tradicionalnih kultur so vezane na izkušnjo telesa. Že od antike dalje je prisotno tudi spoznanje, da je vid lahko celo ovira za prepoznanje bistva stvari. Stari Grki so slepoto povezovali s sposobnostjo drugačnega gledanja. Tako sprašuje Sokrat: „Kdo se pozna bolje od slepca?“²⁰ Oscar Wild je postavil hipotezo, da je antika namenoma predstavljala Homerja kot slepega pesnika.²⁰ Goethe je zahteval, naj stavba ne bo lepa le za oko, temveč mora ugajati tudi človeku, ki bi ga z zavezanimi očmi vodili skozi objekt.²¹ Slepota je potemtakem lahko razumljena tudi drugače, kot sposobnost videnja globljega bistva stvari, ki ga videz prikriva ali kaže v lažni luči. V tem smislu se zastavlja vprašanje ali ni v našem svetu, v katerem vlada kult podobe, izgled le maska za odsotnost misli. Ali je na pragu tretjega tisočletja videz, podoba, oziroma zunanost sploh še lahko merilo kvalitete in umetniške vrednosti?

Ustanove so včasih in pogosto še danes predstavljale najlažji odgovor na številne človeške stiske. Tisti, ki (so) na kakršnikoli način izstopali iz normalnega, zaželenega in običajnega in pa tudi tisti, ki potrebujejo le nekoliko več pomoči so pristali (velikokrat za večino svojega življenja) v zloglasni, od mesta umaknjeni instituciji, v prostoru, ki je preko zgodovine postalo odlagalnišče 'neproduktivnih', 'pomoči potrebnih', 'nevarnih' in 'drugačnih' posameznikov.

Z izločitvijo vseh, ki potrebujejo dnevno podporo, se je družba ujela v logiko izključevanja, kjer izloči vse, ki ne zastopajo 'normalnega' ali 'pravičnega'. Na ta način se znotraj družbene strukture ustvarjajo iluzije, ideološki mehurčki, izolirane prijetne normalnosti, ki omogočajo, da v njih posamezniki ali skupine živijo v lastnem zaprtem fragmentu resničnosti, kjer stiske ranljivih družbenih skupin praktično ni mogoče zaznati.

Postopoma se normalizira nemogoče, to je, da nekaterih posameznikov in marginaliziranih skupin v vsakdanu preprosto ne srečamo, da se posameznih skupin v lepo urejenih mestnih središčih ne pričakuje, da smo ustvarili okolje, kjer težke zgodbe preprosto niso del naše prijetne normalnosti.

V okviru preobrazbe centra IRIS, s provokativno umestitvijo javnega prostora ulice v samo središče trenutno zaznamovanega prostora zavoda, na novo osmišljamo pomen tako javnega prostora kot tudi prostora oskrbe. Prostor centra tako postane iz prostora izključenih, generator skupnosti in javnega, postane mesto samo.

Če se posameznik kakorkoli razlikuje od drugih ljudi, da njegova drugost presega območje tolerance norm, če se ljudem zdi, da ni normalen, da ni takšen kot pričakujejo; družba posameznika reducira na posebnost, ki ga dela različnega. Ga stigmatizira.

Stigma predstavlja "posebno identiteto, v kateri "nenormalna" drugačnost prekrije vse ostale lastnosti ali jih celo zaznamuje do te mere, da postavi lastnika takega atributa v inferioren položaj v družbi". Stigma postane nova, diskreditirajoča identiteta, ki se je njen nosilec ne more znebiti dokler tega ne stori okolje, ki to identiteto proizvaja. Vzpostavi se namreč z odnosom družbenega okolja in le tako lahko tudi ponovno izgine.

Gojenje okolja, v katerem obstaja 'potencial za prijateljstvo' in ustvarjanje situacij z daljšo časovno razsežnostjo, s cilji in aktivnim sodelovanjem med skupinami je torej nujno za preseganje obstoječe stigme in generalizacijo pozitivnih učinkov destigmatizacije preko immanentne situacije.

Goethe je zahteval, naj stavba ne bo lepa le za oko, temveč mora ugajati tudi človeku, ki bi ga z zavezanimi očmi vodili skozi objekt.

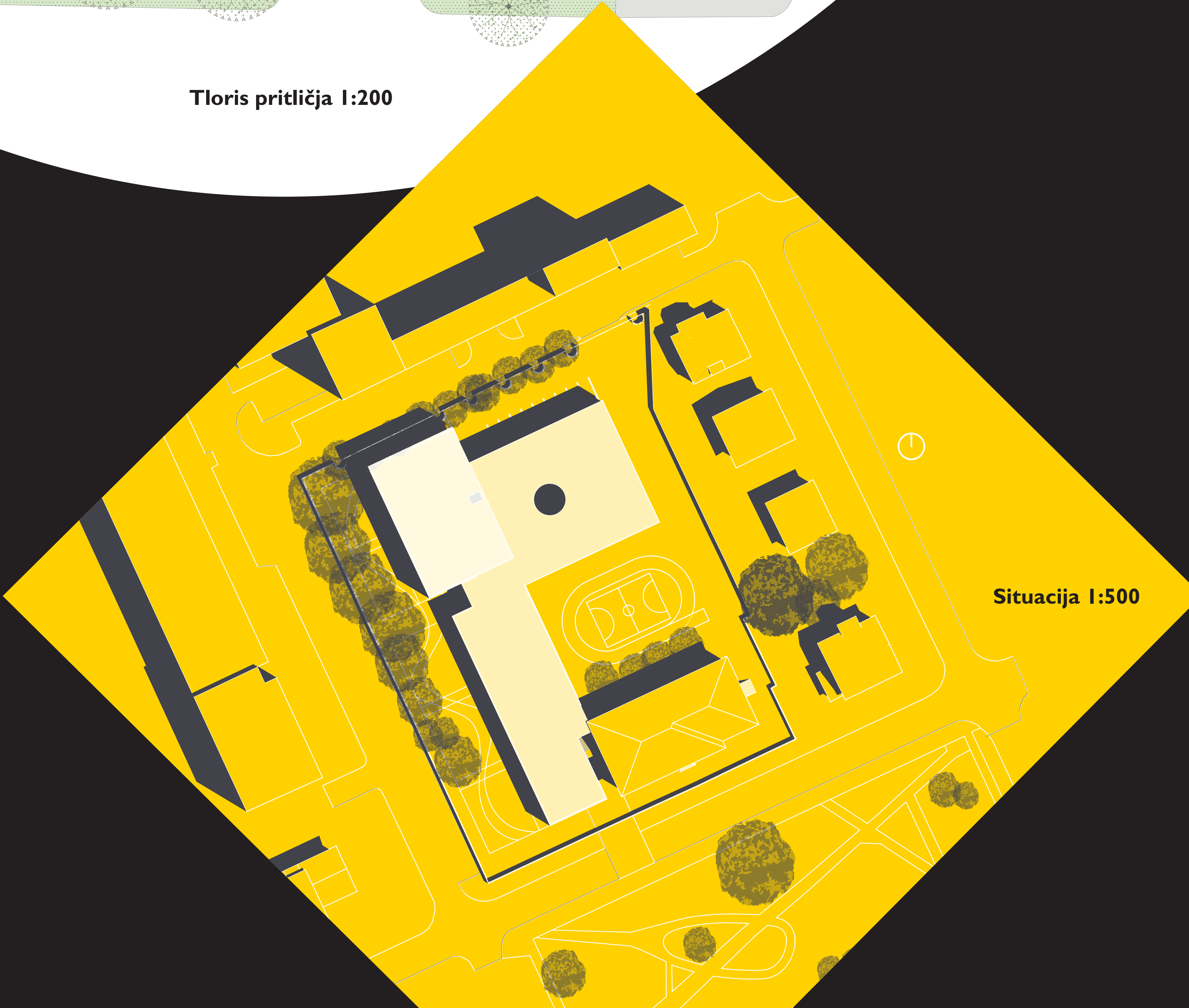

Tloris pritličja 1:200

Ko arhitekti snujemo objekte smo pogojeni s številnimi dejavniki, a dejstvo je, da je naša poglavitna pogojenost in z njo povezane vrednote določena s podobo. Primarno pozornost posvečamo temu, kako bodo objekti izgledali. Biti morajo trajni, zanesljivi, funkcionalni, a omenjene predpostavke dojemamo kot gradnike, ki bodo privedli do ti. imenovane presežne vrednosti, ki se ponavadi razkrije v podobi oz. misli, ki se navadno glasi: »Kako bodo prostori – arhitektura izgledali?«.

Natečaj za center IRIS je objekt, čigar primarni uporabniki so ljudje, ki slabše (ali ne) vidijo oz. arhitekture ne doživljajo skozi vid. Njim arhitektura pomeni samo in predvsem prostor podpore, možnost orientacije in so-bivanja. Uporabnike centra Iris se vsakdanja osredotočenost arhitekturne stroke, ki je orinetirana predvsem na vid sploh ne dotika.

Zato smo se usmerili v raziskovanje vprašanja, kako oblikovati uporabnikom primerno arhitekturo, ki bo zadostila vsem njihovim potrebam, zahtevam in težavam ter sočasno ustvarila arhitekturni jezik, ki bo to odražal. Arhitektura našega projekta je zato, arhitektura kontrastov, ki omogočajo najboljšo orientacijo in zaznavanje prostora, jasnih oblik, enostavne berljivosti in ustrezne razporeditve. Njen jezik je primeren primarno za slepe in slabovidne in temu ustrezno odraža potrebe in zahteve uporabnikov. V končni fazi prav ta jezik ustvari arhitekturno govorico, ki je tudi na nivoju podobe primerna za obravnavano nalogo.

Situacija 1:500

Odprti prostor na severni strani je nosilec kratkotrajnih parkirišč, vrt na zahodni strani lokacije gosti učilnice na prostem in park čutili. Atrij v osrčju objekta pa je namenjen pretežno športno parkovnim programom. V obstoječem objektu se nahaja študentski dom, v objektu ob zahodnem robu lokacije so učilnice oz. igralnice, trga, osnovne in srednje šole. V večjem objektu na severni strani lokacije je telovadnica, kuhinja z jedilnico in strokovni center v zadnjih dveh nadstropjih.

Kletna etaža novega dela je izvedena iz armiranobetonske konstrukcije s strukturo agregata iz recikliranih oz. ponovno uporabljenih pečnih elementov, ostale plošče novih delov objekta v višjih etažah so izvedne na enak način. Fasade objekta so iz reciklirane opeke s klinker polnili. Oblikovanje fasad sledi analogiji tradicije izkopov na obravnavanem področju.

Arhitekturno urbanistična zasnova

Center Iris, ki bo namenjen izobraževanju, bivanju in socializaciji slepih, slabovidnih in otrokov z avistično motnjo, se bo izgradil na območju, kjer že sedaj delujejo oz. so delovali nekateri obravnavani programi. Območje je zaznamovano z obstoječim objektom izrazitih arhitekturnih kvalitet, severnim prizidkom, izgrajenim v času modernističnega obdobja in zeleno ureditvijo na zahodni strani lokacije.

Obravnavano območje na severni strani omejuje objekt večjih dimenzij namenjen javni upravi, na vzhodni strani so točkovno postavljene mestne vile, južna stran pa je odprta in se vizualno povezuje s parkom. Zahodna stranica, kjer je v ostoječi zasnovi park, meji neposredno na višji objekt podjetja Eles in Fakulteto za elektrotehniko v ozadju.

Kljub sorazmerni pozidanosti okolice je lokacija kvalitetno osvetljena; predvsem iz južne strani, kjer ni višjih objektov, manj ugodna pa je lokacija iz vidika hrupa. Jamova, predvsem pa Tržaška cesta sta hrupna dejavnika, ki obravnavano področje kljub intenzivni odprtosti in ozelenitvi karakterizirata kot hrupno cono, ki bi jo veljalo v novi ureditvi preoblikovati.

Na podlagi omenjenega vidika-ov, je urbanistična rešitev oblikovana kot »svojevrsten kare«, ki na zahodni strani lokacije ohranja obstoječa drevesa in kvaliteten zeleni pas, v ostrčju pa ustvarja mirni atrij, kjer bo nivo hrupa ugodnejši, otroci in zaposleni pa bodo lahko izkoristili kvalitete mirnega zelenega miljeja. Predlagana ureditev je ugodna tudi za stanovalce vil na vzhodnem robu lokacije ter ljudi v obstoječem objektu IRIS, saj omogoča kvalitetno osvetlitev in medsebojno oddaljenost objektov.

Arhitekturno urbanistična ureditev gradi na dejavnih opisanih v uvodu. Ureditev zaznamuje sistem treh točkovnih objektov; obstoječi objekt na jugu, objekt učilnic na zahodu in severni objekt, kjer je umeščena telovadnica, kuhinja in skupni prostori šole namenjeni vsem.

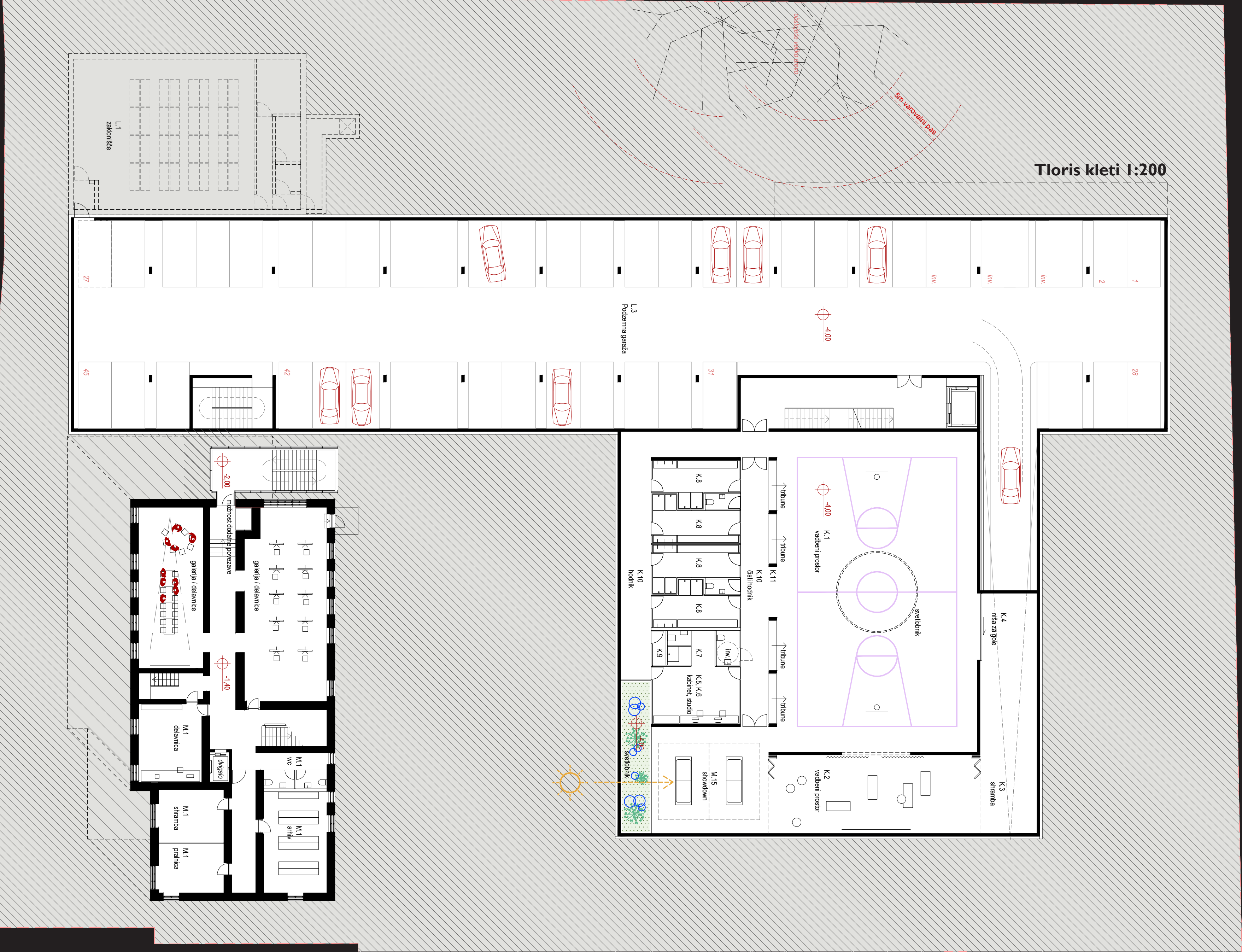
Vse objekte med seboj povezuje notranja ulica – razširjeni hodnik – avla, ki poteka v smeri S-J in na skrajni severni točki predstavlja glavni vhod – vrata – novega središča IRIS.

Glavni vhod na področju je eden, na severni strani in se neposredno navezuje na vstopni trg s kratkotrajnimi parkirišči. Na tem mestu so urejeni tudi uvoz v garažo, dostava za smeti in mesto za ekološki otok. Pod zemljo so urejena parkirišča za avtomobile z zakloniščem, ki so preko dveh centralnih komunikacijskih jeder povezana s programi v zgornji etaži.

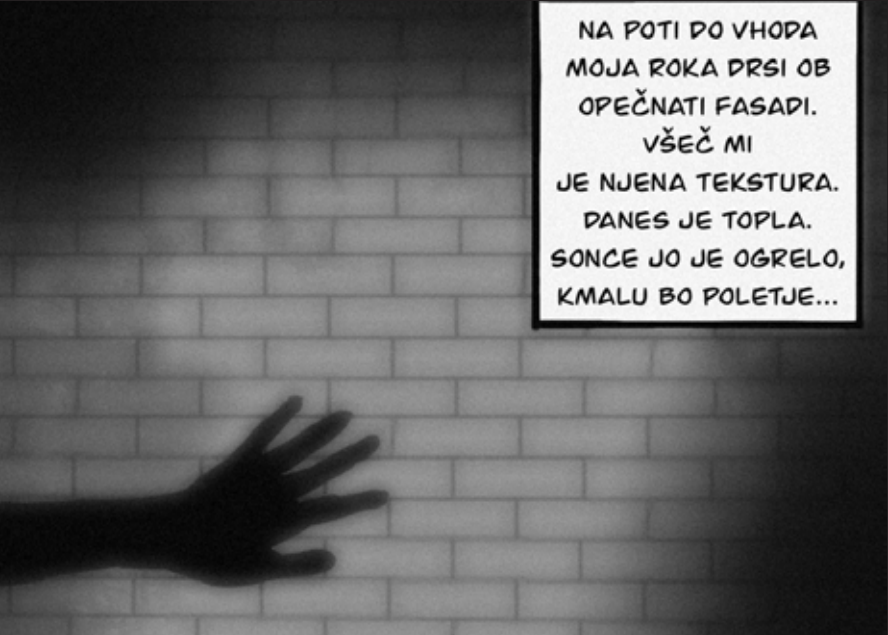
V zahodni lameli učilnic, ki se v dvojicah lahko združujejo, so programi osnovne šole, vrtca in srednje šole. S svojo orientacijo so usmerjeni, k ugodni jugozahodni osvetlitvi, v smeri bujnega zelenja. Tako je zagotovljen mir in sproščeno vzdušje.

Objekt na severni strani v večji meri zaznamuje telovadnica, ki je (preko vhodne avle) dostopna tudi zunanjim obiskovalcem, ob njej pa je v pritličju umeščena kuhinja z jedilnico, ki se lahko na ta način neposredno poveže z zunanjim prostotom v atriju kareja. Nad telovadnico sta dve etaži učilnic.

V obstoječem objektu smo hranili študentski dom s pripadajočimi programi. Omenjeni objekti - programi so nosilci osrednjih funkcionalnih dejavnosti, a za obstoj središča IRIS je poglavidna osrednja ulica – prazen prostor, ki omogoča enostavno komunikacijo, sodelovanje, povezovanje in ustvarja skupnost. Vsi posamezniki smo v družbi na svojstven način »hendikepirani«, a s skupnim delovanjem, lahko vse pomanjkljivosti presežemo in jih nadgradimo v boljše pogoje za življenje. Prav omenjena ulica je tisti dejavnik, ki sproža, sugerira in ustvarja medsebojno pomoč in so-delovanje ter druženje med posamezniki. V njej so zato umeščeni še programi garderob in sanitarij, manjši avditorij – gledališče, klopi za posedanje in pogovor ter medsebojno pomoč.

VČASIH, KO SEM SAM, SEDIM IN RAZMIŠLJAM, KAKO SO SE PRAZGOPOVINSKI LJUDJE ZNAŠLI, PREDEN SO ODKRILI OGENJ.

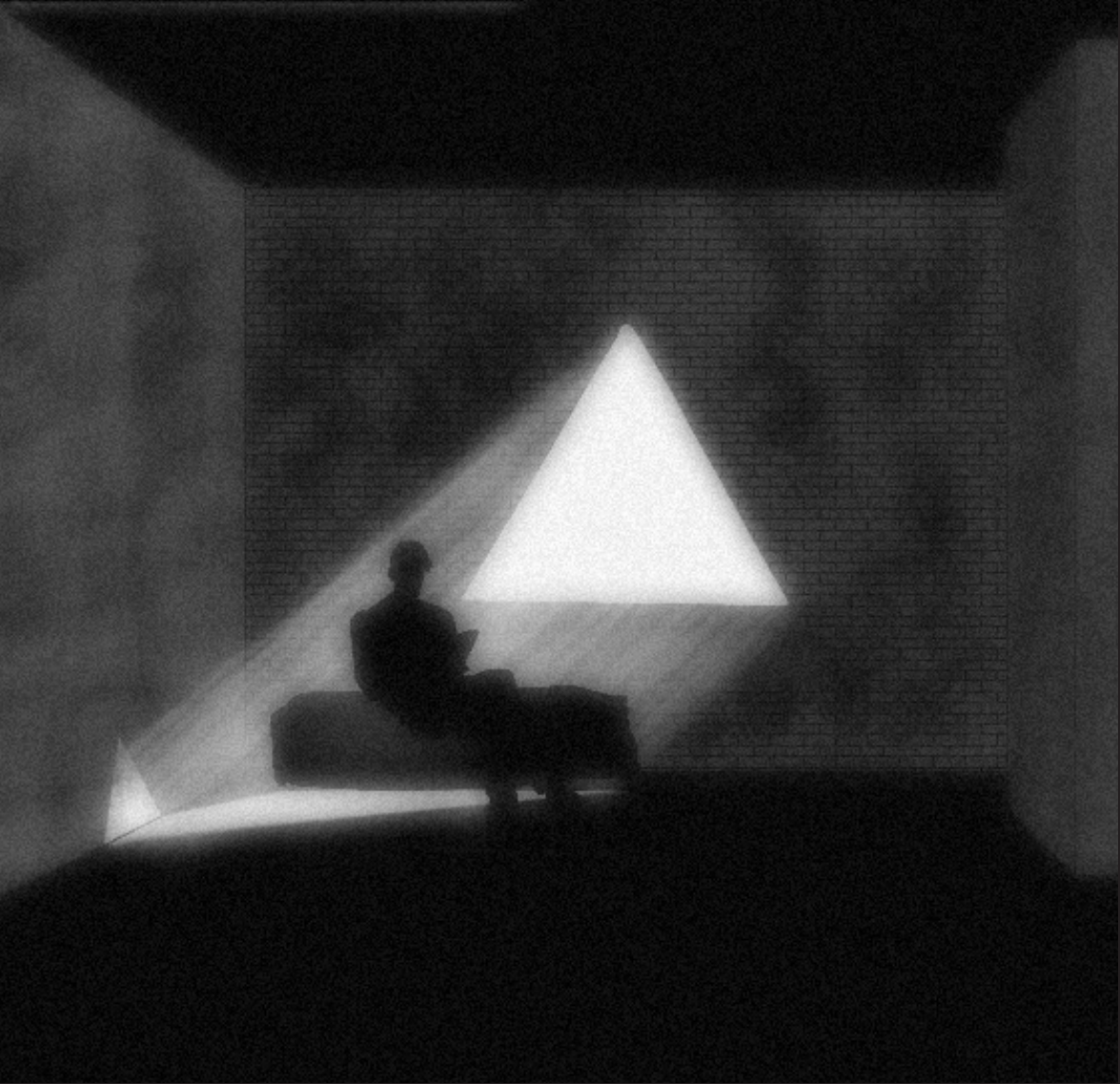
NA POTI PO VHOPA MOJA ROKA DRESE OB OPEČENI FASADI. VŠEČ MI JE NJENA TEKSTURA. DANES JO JE OGRELO. SONCE JO JE OGRELO. KMALU BO POLETJE...

NA POTI K PRVI URI SLIŠIM GLASOVE IZ ATRIJA. TOPEL SONČEN PAN JE IN NEK RAZRED IMA ŠPORTNO.

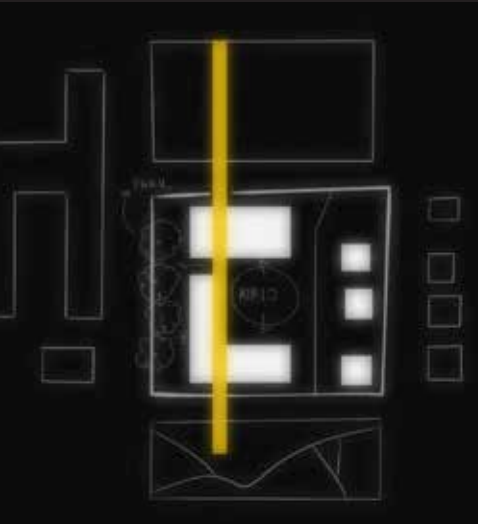

Doživljajski pogledi slabovidne osebe

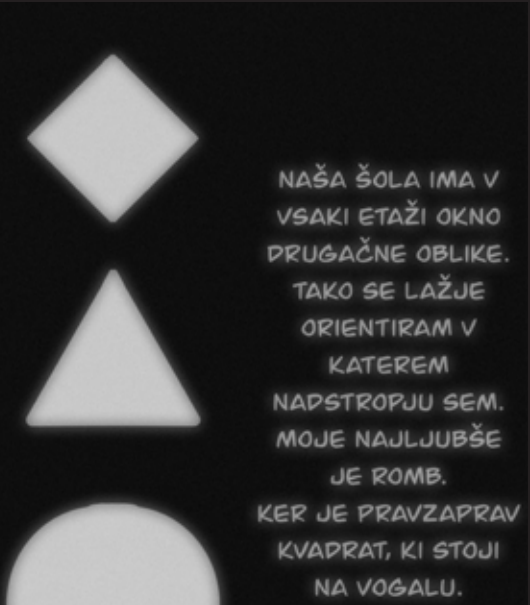
MOJ NAJBOLJŠI PRIJATELJ PA PRISEGA NA TRIKOTNO OKNO. PRAVI, DA JE TAM NAJBOLJŠI PLAC ZA BRANJE

ZATO JAZ IN MOJA NAJBOLJŠA PRIJATELJKA, MED OPIHNI NAUČEVANJE PREŽIVJAMO ČAS OB NJEM

ŠEPE SEM NA ŠOLI ŠE DVE LETI. SEM SI V MISLIH USTVARIL NEKAKŠEN MENTALNI ZEMLJEVID. RAZMISLJAM, KAM SI SE ZDANIM. ABOČERAM Z ULICI KI JE MED MOJO ŠOLO IN MESTOM. PO TEU ULICI SE GIBAJUJO UČENCI, STARIŠI IN PRIJATELJI IZ DRUGIH ŠOL.

NAŠA ŠOLA IMA V VSAKI ETAŽI OKNO DRUGAČNE OBLIKE. TAKO SE LAŽJE ORIENTIRAM V KATERIM NADSTROPJU SEM. MOJE NAUČUBŠE JE ROMB. KER JE PRAVZAPRAV KVADRAT, KI STOJI NA VOŠALU.

TUDI, ČE JE DANES NAŠ PREPNETNIK BOLJ SPROŠČEN, KONAJ ČAKAM, DA SE ŠOLSKI DAN KONČA

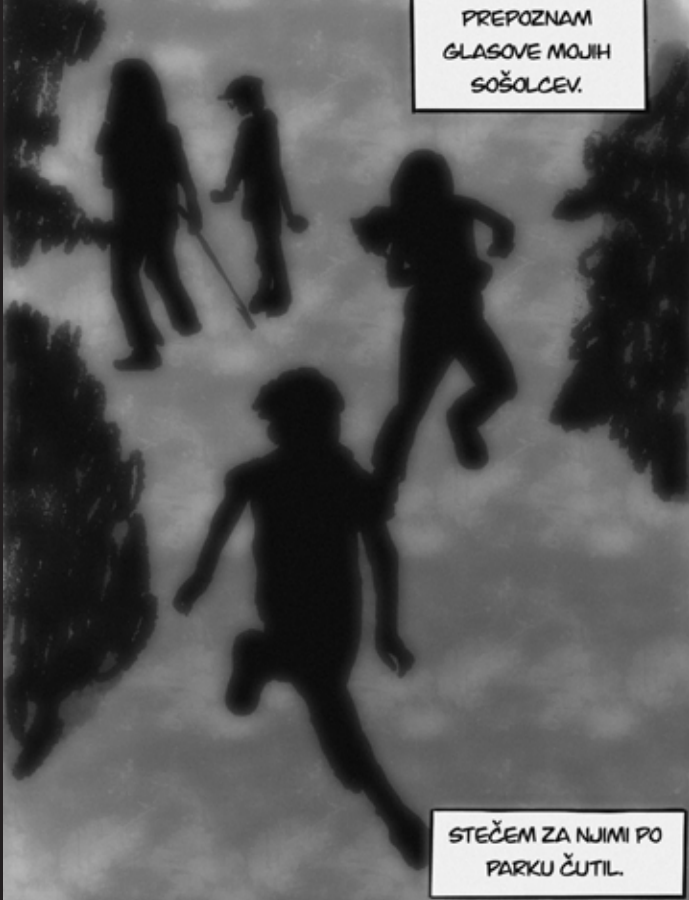
IMAMO MALICO. POP JEDILNICO JE TELOVADNICA. ZAZNAVAM MOČNO POPOLEDANSKO SONCE, KI PREPOVJA SKOZI NJEN STROP.

SEDIMO ZA MIZO IN KUJEMO NAČRTE. KAKO BOMO PREŽIVELI POPOLDNE. KASNEJE PRIDE SESTRA IN NJENI PRIJATELJI, Z DRUGE ŠOLE. POPOLDNEVE NAURAJNE PREŽIVJAMO NA NAŠEM IGRIŠČU.

KONČNO JE NAPOČIL. KONEC POUKA! AMPAK NE MUDI SE MI ŠE DOMOV. ČAS JE ZA TURNIR.

PREPOZNAM GLASOVE MOJH ŠOLSKOEV.

KO REŽEM NEKOMU, KI VIDI, NAU POSLEPA NAVZGOR -

BO TA NAŠNIL GLAVO NAZAJ, IN SE ZAZEL V KROG.

JAZ PA LE DVIGNEM ROKI, IN SE Z NJIMA DOTAKNEM SONCA.

